

Peter Skvarča

Raziskovalec patagonskih gora in eden največjih strokovnjakov za ledenike na svetu

✍ Marjeta Keršič – Svetel
📖 Silvo Karo

Maja letos bo Slovenijo obiskal naš argentinski rojak, ki ni le izjemen znanstvenik svetovnega slovesa, ampak tudi eden največjih poznavalcev Patagonije in prvoprstopnik na vrsto patagonskih vrhov. Ljubezen do gora in ledenikov je zaznamovala njegovo izjemno znanstveno pot in ker bodo njegova predavanja v Sloveniji prav gotovo izredno zanimiva ne le za strokovnjake, ampak tudi za planince, je prav, da našega rojaka поблиže predstavimo.

Peter Skvarča se je rodil 14. januarja 1944 v Ljubljani. Otroška leta je preživel v Sloveniji, hodil je v osnovno šolo na Prulah. Prva letnika gimnazije je obiskoval na ljubljanski realki. Leta 1956 je z materjo vdovo in bratom Juretom emigriral v Argentino. Leta 1963 je dokončal srednješolske študije na državni gimnaziji Estebana Echeverría v Buenos Airesu. Gmotni položaj družine je bil vse prej kot rožnat, vendar sta oba brata, Peter in Jure, kljub vsem težavam uspešno študirala. Peter je na buenosaireski univerzi dokončal študij geodezije in geofizike.

Že leta 1959 je začel zahajati na argentinski jug, na katerega so ga priklicale gore. Pozneje je postal aktiven član Slovenskega planinskega društva (SPD) v Argentini in drugih tamkajšnjih andinističnih klubov. Svojo gorniško kariero je začel sam. Udeležil se je samo plezalnega tečaja na ledenikih Tronadorja, v Bariločah, pod vodstvom legendarnega andinističnega vodnika nemškega rodu Don Otta Meilinga. V skali je napravil svoje prve korake v gorah Lópeza, nadaljeval v granitnih stolpih Catedrala in pozneje v stenah Sierra de la Ventana (El Gran Techo) v provinci Buenos Aires in Los Gigantes (Gran Diedro) v Córdoba. Plezal je sam, veliko pa tudi skupaj z bratom Juretom in drugimi

tovariši. V Bariločah je preplezal Cerro Lopez (Torre principal), Cerro Catedral (Torre Principal), Aguja Frey, La Vieja, Campanile Esloveno: JZ- in SZ-stena), večkrat Tronador (Pico internacional, 3554 m, in Pico argentino). V Mendoških Kordiljerah se je

povzpел na Santo Eleno (pribl. 4800 m), Nevado El Plata (pribl. 6300 m) in Aconcagua (6959 m). Januarja 1963 se je z bratom Juretom udeležil argentinske odprave, ki je osvojila zelo težavno goro Pier Giorgio (2719 m) v bližini Fitz Roya, leto pozneje (1964.) pa slovensko-argentinske odprave, ki je prvič zavzela sloveči ognjenik Lautaro (3380 m). Med svoje prvenstvene vzpone v Patagoniji šteje tudi Cerro Gorra Blanca (2907 m), Cardenal Cagliero (2584 m), Cerro Steffen (3050 m), Cerro Kennedy (pribl. 2230 m), Cerro Agassiz (pribl. 2700 m), Cerro Bertrand (3064 m), Cerro Pintado (2547 m), Cerro Norte (2730 m), Cerro Anders (pribl. 2170 m)... Opravil je tudi prvo zimsko prečenje Južnega celinskega ledu. Brez dvoma sodi med največje poznavalce patagonskih gora – tudi tistih, v katere komaj kdaj zaide kakšen obiskovalec.

Januarja 1969 je uspešno izvedel prve gravimetrične (težnostne) meritve na Aconcagui (6959 m), najvišji gori obeh Amerik. Takrat je ta meritev pomenila svetovni rekord. Leta 1973 je začel znanstveno raziskovanje na Argentinskem antarktičnem inštitutu (Instituto Antártico Argentino – IAA). Glaciologijo – vedo o ledenikih – je študiral na svetovno znanem Scottovem polarnem inštitutu (Scott Polar Research Institute) v Cambridgeu v Angliji. Na Švedskem je bil udeleženec glacioloških seminarjev pod vodstvom znanega strokovnjaka za ledenike prof. Walterja Shytta in sodeloval s francoskimi znanstveniki pod vodstvom slovečega profesorja Louisa Lliboutrija, očeta moderne glaciologije, pri merjenjih ledenika Mer de Glace. Leta 1979 je bil imenovan za šefa glaciološkega oddelka Argentinskega inštituta za antarktične študije IAA, ki ga vodi še danes.

Inženir Skvarča je član Mednarodne glaciološke družbe, Družbe latinskoameriških strokovnjakov za teledetekcijo in predstavnik Argentine pri Stalni skupini za geofizikalne vede Znanstvenega komiteja za antarktične raziskave (Scientific Committee on Antarctic Research). Leta 2002 je bil imenovan za akademika argentinske Državne geografske akademije. Od leta 1980 predava antarktično glaciologijo, kot strokovnjak za ledenike vodi tečaje za argentinsko vojsko, od 1994. pa predava tudi na mednarodnih tečajih za antarktično plovbo. Sodeloval je pri mnogih simpozijih in kongresih, predaval na argentinskih in mednarodnih univerzah ter večkrat sodeloval na tiskovnih konferencah.

Od 1973 do 2004 je sodeloval pri 34 znanstvenih odpravah na Antarktiko, mnoge med njimi je tudi vodil. Organiziral je kar 22 odprav na Južni patagonski led med Argentino in Čilom. Na Antarktiki je večkrat sodeloval z britanskimi odpravami in poleti 1980/81 pri odprtju prve nemške postojanke Georga von Neumeyerja. Leta 1979 je delal z Američani v raziskovalnem oporišču Siple in po letu 1994 z Avstrijci na Institutu za meteorologijo in geofiziko na innsbruški univerzi začel preučevati Larsenovo ploščo. Taljenje ledenikov na Antarktiki in v Patagoniji je med najzanimivejšimi pokazatelji podnebnih sprememb na zemlji. Peter Skvarča se ukvarja z raziskavami na področjih znanosti,

ki prav gotovo sodijo med najzanimivejša in najbolj izzivalna v našem obdobju in lahko prinesejo odgovore na vprašanje, ki ima usoden pomen za vse človeštvo: kako se bo naš planet spreminjal zaradi podnebnih sprememb. V Patagoniji je sodeloval pri mednarodnih znanstvenih odpravah z Japonci, Čilenci, Američani in Avstrijci. Rezultati njegovega dolgoletnega delovanja v glaciologiji so mnogi znanstveni spisi in članki, nekateri objavljeni v znanih revijah Science in Nature. Vsekakor je Peter Skvarča med največkrat citiranimi slovenskimi znanstveniki. Treba je omeniti tudi njegov prispevek pri poročilih za Medvladni odbor za klimatske spremembe pri OZN (Intergovernmental Panel on Climate Change).

V zadnjih petdesetih letih se je na Antarktiki povprečna letna temperatura zraka zvišala za več kot 2,5 °C. Hkrati z ogrevanjem atmosfere in morja so začele razpadati velikanske plavajoče ledene plošče ob antarktični obali. V svetovni javnosti je najbolj odmeval razpad severnih predelov Larsenove plošče zaradi nenadnosti, hitrosti in katastrofalne narave dogodkov. Poleti 1994/95 se je več kot 1600 km² površine tako imenovanega predela »Larsen A« dobesedno zdrobilo na več sto tisoč ledenih kosov. Še veliko bolj dramatičen pa je bil nadaljnji razpad. Sedem let pozneje, v južnem poletju 2001/02, je razpadlo kar 3200 km² ledene plošče, znane kot »Larsen B«, in to v izredno kratkem času – komaj 41 dneh! Analize morskih usedlin dokazujejo, da se kaj takega ni zgodilo že vsaj 9000 let. Naš argentinski rojak Peter Skvarča je vodil znanstveno odpravo, ki je opazovala dogajanje na Larsenovi plošči septembra in oktobra 2001 – torej le nekaj mesecev pred razpadom. Bil je tudi med zelo redkimi ljudmi na svetu, ki so razpad tako velikanske antarktične ledene gmo- te videli na svoje lastne oči (iz zraka).

Gospod Skvarča bo v svojih predavanjih v Sloveniji opisal dogajanje na Antarktiki in na ledenikih Patagonije in spregovoril o vplivu, ki ga ima ogrevanje atmosfere in taljenje ledenikov na vremenska in oceanografska dogajanja na svetu. Seveda pa bo obisk našega argentinskega rojaka tudi priložnost, da izvemo marsikaj zanimivega o gorah tam daleč na jugu Amerike in o njegovih gornjskih doživetjih. ○

Pokanja Larsenove plošče na Antarktiki.

 Peter Skvarča

